

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дфн Инна Иванова Пелева,
Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски”
на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘доцент’
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1
Филология (Българска литература – *Българска литература след Първата световна война*)

Със заповед № Р33-2876 от 11.06.2019 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Пловдивския университет по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Българска литература – *Българска литература след Първата световна война*). Конкурсът е обявен за нуждите на Катедрата по история на литературата и сравнително литературознание към Филологическия факултет на ПУ в Държавен вестник (бр. 31 от 12.04.2019 г., 416/с. 65) и в интернет страница на Пловдивски университет.

За участие в обявения конкурс е подал документ един кандидат: гл. ас. д-р Гергина Василева Кръстева, член на катедра ИЛСЛ, ФФ, ПУ „Паисий Хилендарски”.

Гергина Василева Кръстева получава магистърската си степен през 1994 г. (специалност *Българска филология*, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий”); от 9.1998 г. до 10.2001-ва работи като журналист и редактор в частна печатна медия (Велико Търново); в периода 2003–2006 е редовен докторант в Катедра „Българска литература и теория на литературата” (ФФ, ПУ „Паисий Хилендарски”). През 2008 г. защитава дисертация на тема „Аспекти на лирическата самонаблюдателност в поезията на 70-те години на ХХ век”. От същата година работи като преподавател в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание” (ФФ, ПУ „Паисий Хилендарски”); от 2011-та е главен асистент. От 2008-ма до днес д-р Кръстева е водила семинари и лекции за бакалаври (редовна и задочна форма на обучение) и магистри на Филологическия факултет по немалък брой задължителни и избираеми дисциплини (*Българска литература от Освобождението до Първата световна война, Българска литература след Първата световна война, Българската поезия 60-те – 80-те години на ХХ век, Българска поезия 90-те години на ХХ – началото на ХХI век, Историческа поетика – семинари*). От 2009/2010 до 2018/2019 е била научен ръководител на шестима дипломанти,

успешно защитили магистърските си тези, както и рецензент на 30 студенти бакалаври и магистри с успешно защитени дипломни работи. Била е член на жури на ежегодната Национална конференция за бакалаври, магистри и докторанти, организирана от ФФ на ПУ, консултант на участник в споменатата конференция, организатор и съорганизатор на учебни екскурзии, литературни срещи, дискусии и премиери, осъществявани от/във Факултета.

За настоящия конкурс д-р Кръстева е представила комплект материали на хартиен носител, който е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: молба до ректора за допускане до участие в конкурса; автобиография; копие от диплома за образователно-квалификационна степен ‘магистър’; копие от диплома за образователна и научна степен ‘доктор’; списък на научните трудове, с които се участва в конкурса; справка за спазване на специфичните изисквания на Филологическия факултет при подобни процедури; анотация на научните текстове, представени пред журито, включително самооценка на приносите (на български и на английски език); декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; копия от протоколи от КС, ФС, АС във връзка с конкурса; копие от броя на Държавен вестник с обявата за конкурса; удостоверение за трудов стаж; документи за учебната и за научноизследователската работа на кандидата (в това число и служебни бележки, удостоверяващи предстоящи публикации), копия от научните текстове, аргументиращи кандидатурата.

Гл. ас. д-р Гергина Кръстева е предложила за разглеждане хабилитационен труд (публикуваната монография „Лично и антологично. Автоантологични модели и персонални антологийни присъствия в българската лирика от периода 2008 – 2017 година”; LiterNet, ISBN 978-954-304-439-9, 315 с., Варна, 2019; в библиографията на труда са посочени 407 заглавия, 300 на художествени произведения, 107 на критически текстове, разговори и интервюта). Освен с хабилитационен труд кандидатът участва в конкурса с още 27 публикации (от тях 9 са дефинирани като „по темата на монографията”, а 18 са свързани с други изследователски интереси на д-р Кръстева).

Съдържанието на монографията „Лично и антологично...” е организирано в четири глави и заключение. В първата част от книгата („Контексти, изследователски подходи, опити за подредба”) се мотивира изборът на предмет на академично проучване, очертават се основните проблемно-тематични посоки на търсене, с които се ангажира трудът, посочват се ключовите му методологически презумпции, щрихират се тези на колеги литературоведи, които тези имат отношение към собствения интерпретаторски проект на авторката.

Втората глава от работата разглежда антологични лирически книги на Марин Георгиев, Калин Донков, Петър Анастасов, Владимир Попов, Мирела Иванова, Валентина Радинска, Миряна Башева, Борис Христов, Иван Теофилов, Екатерина Йосифова, Йордан Велчев, Владимир Левчев, Цочо Бояджиев, Малина Томова (хронологическият принцип на изложението е нарушен – концептуално оправдано – само чрез представянето на „Жизнен опит“ от 2010-та във финала на главата; другите критически коментирани в текста антологични конструкции са издадени от 2011 до 2017 г.).

В третата част от изследването си д-р Кръстева се спира на книги, представящи посмъртно лирическите почерци на Веселин Сариев, Янаки Петров, Здравко Кисъов, Гриша Трифонов, Веселин Тачев, Николай Кънчев (и на Богдан Тетовски и Русчо Тихов). (Тук авторката е обърнала внимание – и по този начин „Лично и антологично...“ се оказва работа, постигнала баланс поне в две смислови конкретизации на понятието, – и на творци от извънстоличното културно пространство, които не са сред най-най-настойчиво тематизираните от страна на днешната критика. Също на тези, които вече няма как да изработят желанието от самите тях „финален“ свой образ за публиката.)

В последния (четвърти) дял от труда се обмислят антологичните издания (чисто ретроспективи или събиращи „избрано и ново“), които представят поетите Ани Илков, Едвин Сугарев, Миглена Николчина, Илко Димитров, Румен Леонидов, Георги Рупчев, Данила Стоянова. (В тази част се говори и за антологични книги на автори, „тръгнали“ през 1980-те, които книги са излезли преди 2008-ма – преди долната времева граница, с която изследването е избрало да се съобразява. Щрихиран е също така критически сюжет с богат потенциал, който потенциал авторката вероятно ще оползотвори в следващи свои текстове: наистина си струва да се коментират по-обстойно „разговорите“ между, от една страна, образа на поколението лирици от 80-те, валидизиран чрез една прословута колективна книга, и, от друга страна, „частните“ версии на този образ, артикулирани в автоантологиите на „последните поети“).

Заключението към изследването всъщност не само представя синтезирано основните наблюдения и изводи, споделени в работата, но очертава и още допълнителни изследователски трасета, които биха могли да се проследят в рамките на бъдещи критически начинания – това само по себе си е пореден аргумент за продуктивността на избрания ракурс към българската поетическа продукция от последните две десетилетия.

Дори горното съвсем конспективно реконструиране на съдържателния обхват на „Лично и антологично...“ дава представа за огромната като обем литературна емпирия, с която

авторката борави в разглеждания труд. Всъщност лирическите книги, лирическите текстове, които д-р Кръстева привлича като обект на анализ в изследването си, са много повече, отколкото посочва „описът”, макетиран например чрез заглавията на сегментите, изграждащи първа глава. Понеже, „четейки” лирически автоантологии и персонални антологии от периода 2008 – 2017 г., д-р Кръстева се връща към „първичните”, „изходните” стихосбирки (и изобщо публикации), излизали от 1960-те до първата декада на XXI век – точно те представляват текстовата протоматерия, от която се създават „сегашните” антологии. Респектира текстологичната работа, осъществена заради целите на проучването; тя демонстрира детайлно познаване на „предмета”, литературоведско търпение и прецизност, без които подобен вид интерпретаторски проект не би могъл да бъде защитен. Точно текстологичният план на изследването е особено значимо постижение в рамките на „Лично и антологично...”. Авторката проследява как се подбират предишни текстове (и кое/какво от „старите неща” бива оставено извън „сегашната”, „последната” за даден автор антологична конструкция), как се подреждат и променят творби (промените могат да бъдат от най-различен тип: заместване или съкращаване на фрази/стихове; пренаписване или префункционализация на заглавия; „падане” на посвещения; разграждане на „заварени” циклови цялости и съграждане на нови; задаване на друга – различна от първоначалната, предпоставената от течението на реалното физическо време – последователност при показването на текстовете в „едно-след-друго” перспектива, добавяне на нови творби – те бездруго ни карат да погледнем вече познатите от по-различен ъгъл, включване на критически текстове в изданието и т.н.). Тази внимателна реконструкция (тя не губи от поглед и отношенията между по-ранни и най-късни поетически авторепрезентативни жестове) постига образ на личните политики за себепредставяне на конкретни творци в „момента на равносметката”, докато „осмислят изминатия път”. И заедно с това монографията на д-р Гергина Кръстева посвоему се намесва във важен съвременен дебат – в многогласния дебат изобщо за отношенията между „преди” и „сега”, за пренаписването на миналото и за опазването на едно (по-)истинно знание за него. А с идеята за културната памет и като дълг е обвързано характерното етическо измерение на труда (той има и такова измерение) – във финала на третата част от изследването авторката напомня, че все още не съществуват антологии на поети като Николай Тончев, Калина Ковачева, Мария Вирхов, Мария Кръстева, Георги Маринов, Ивайло Иванов, Ралица Чернева, Вазкен Налбантян, Николай Гюлев, Стоянка Грудова (ясно е, че за да се появят такива антологии, някой трябва да събере, провери, потърси – евентуално и в архиви, да намери средства и издател, да въведе евентуалните издания в публичността). Изобщо тази част от труда всъщност неведнъж обръща внимание именно на етическия компонент в заниманията на

професионализирания литературовед – като че ли би било особено полезно съставителите на посмъртни антологии да са с такъв точно профил или най-малко да помагат като консултанти при направата на подобни издания. Понеже създаването на (по-добрата) посмъртна антология изисква не само личен ангажимент, а и предварителна – и непременно компетентна – сериозна работа (пояснителни бележки, поне бегло скициране на културен, исторически и биографичен контекст, хронологизация на показваното и т.н.; разбира се, че в грижата на живите за мъртвите собственото ни съсловие има своите си отговорности, своите си роли).

„Лично и антологично...” напомня за още един вид отговорност – винаги отново и отново трябва да се полагат усилия по превръщането на хаосно-аморфните преизобилни наличности на настоящето в (поне относително) четима подреденост. Монографията на д-р Кръстева поема от този вид отговорност, като се захваща с „картографирането” и осмислянето (чрез „таксономичен инструмент” като антологията) на пъстрата и вавилонски разноречива българска литературна събитийност от най-ново време (не че този избор, нали уточних, върви с отказ от екскурси към предишното). Захващането с подобна нелека и от определена гледна точка дори рискована задача изисква както готовност за много труд, така и кураж, а и искрена привързаност към „обекта на изследване”.

Както вече се спомена, за разглеждане в рамките на конкурса кандидатът е предоставил – освен хабилитационен труд – и още 27 публикации. Някои от тях са тематично обвързани с една или друга част от монографията „Лично и антологично...”; други демонстрират разностранните научни интереси на д-р Кръстева. Сред тези публикации специално внимание заслужават (тук вече говорят съвсем лични предпочитания, предопределени от литературоведски ми профил) статиите, интерпретиращи някои соц- и постсоц функционализации (в разнообразни типове писания) на фигурата Левски, също и проучването относно „юбилейния” Паисий от 1962-ра (тези текстове на д-р Кръстева добавят ценни детайли към огромния собственобългарски научен архив по проблема „литература – национализъм”). Специфичен дял в продукцията, която обсъждаме, представляват прозорливите критически страници, посветени на лирика Ивайло Иванов (надявам се те да се превърнат в ядро на бъдеща монография за рано отишлия си поет). Интересни са и наблюденията на колегата върху българския шпионски роман (осъществени в рамките на съавторска публикация); върху „тихата” лирика у нас (всеки, който оттук насетне ще се занимава с този сегмент от соцлитературата ни, бездруго ще ползва, ще се позовава и на „Тихата лирика” – контексти и генеалогия на понятието”), върху „Елопея на незабравимите” (Иван Динков), върху синдрома „Питър Пан” като характерен тематизъм в някои съвременни балкански белетристични произведения, върху художествения образ на България в романите

на автори чужденци... Ще спра да изброявам, защото вече е станало ясно колко широк е проблемно-тематичният периметърът на литературоведските занимания на д-р Гергина Кръстева.

Щом иде реч за широта и обхват на заниманията, трябва да отбележим още, че кандидатът е участвал в два международни проекта („Текстът Левски – прочити в свой и чужд контекст”, „Живописна България. Литературни маршрути”), както и в изследователския екип, развиващ програмата „Литературата на НРБ” (Департамент „Нова българистика” към НБУ), а също и в ред национални и международни научни конференции. Освен това от 2008-ма д-р Кръстева е сътрудник с постоянна критическа рубрика на списание „Страница”, от 2018-та – и член на редакционния борд на изданието. Да добавя и че години наред колегата подпомага организирането и провеждането на литературни премиери, срещи и дискусии, популяризиращи съвременни български автори, книги и периодични издания в рамките на „Пловдив четете”; отново проява на един постоянен ангажимент към българската култура и литература са участията на д-р Кръстева в телевизионни формати с образователен и информативен профил, както и присъствието ѝ в комисията, ежегодно излъчваща номинациите за награда „Пловдив” за ярки постижения в областта на изкуството и културата, и в общинската комисия, подпомагаща финансирането на стойностни книги на пловдивски автори и на издания, важни за града. Литературният критик и преподавателят са особено очевидно синхронни в инициативата на д-р Кръстева в рамките на Националния литературен конкурс „Добромир Тонев” ежегодно да се връчва и награда на студент поет.

Лично познавам гл. ас. д-р Гергина Кръстева като съвестен и отговорен колега преподавател, коректен в отношенията си с околните и при изпълнението на институционални задължения, много активно и продуктивно присъстващ в литературната/критическата публичност не само в Пловдив. Работата със студентите за д-р Кръстева не приключва в учебната зала, а продължава и в извънуниверситетските формати (представяния на книги, разговори с писатели). Смятам, че академичната българистична общност отдавна е признала д-р Кръстева като свой ценен представител – за това говорят регулярните покани за участие в университетски форуми и изследователски програми, които покани колегата получава, както и позоваванията в научни трудове, които отправят към публикации на кандидата (в документацията по конкурса е приложен списък на цитиранията).

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ ще подчертая, че документите и материалите, представени в рамките на конкурса от гл. ас. д-р Гергина Кръстева, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСПБ), Правилника за

прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатът е изготвил хабилитационен труд и значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’. Литературоведските текстове на д-р Кръстева, които разгледах като член на журито, лансират продуктивни идеи (огласени в първоначалния им вариант на авторитетни академични форуми) и са публикувани в престижни специализирани периодични издания и юбилейни сборници. Разработките ѝ са в пълноценно научно обращение и определено участват във формирането на актуалната литературоведска представа за процесите, явленията и личностните почерци в българската лирика от втората половина на ХХ век до наши дни. Тези разработки биха могли да бъдат полезни и на студентите ни магистри, особено на тези, които подготвят магистърска теза по проблематика, свързана с посочения период. Научната и преподавателската квалификация на д-р Гергина Кръстева е без уговорки висока; постигнатите от кандидата резултати в учебната и в изследователската дейност съответстват на минималните национални изисквания за академичната длъжност доцент (виж приложената от кандидата справка) и на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След като се запознах с представените в конкурса материали и трудове, потвърждавам оригиналността, значимостта и приносите в изследванията на кандидата и давам категорично положителна оценка за научната и за преподавателската дейност на колегата. Препоръчвам на Уважаемото научно жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избора на д-р Гергина Василева Кръстева на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по професионално направление 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология (Българска литература – *Българска литература след Първата световна война*).

Пловдив,
1.09. 2019 г.

Рецензент:

проф. дфн Инна Пелева